

केंद्र पुरस्कृत राष्ट्रीय आयुष अभियानांतर्गत कार्यक्रमांसाठी सर्वसाधारण वर्गवारी (General) SNA SPARSH प्रणालीद्वारे केंद्र हिस्सा ६०% लेखाशिर्ष २२१०G१३५ व राज्य हिस्सा ४०% लेखाशिर्ष २२१०G१४४ अंतर्गत सन २०२५-२६ च्या अर्थसंकल्पिय तरतुदीमधून निधी वितरीत करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
सार्वजनिक आरोग्य विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: बियुडी-१३२६/प्र.क्र.११/एनएचएम सं.क्र १५२४४९७

१० वा मजला, गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय संकूल इमारत,

नवीन मंत्रालय, मुंबई ४०० ००९.

दिनांक : १९ जानेवारी, २०२६

वाचा :-

- १) केंद्र शासनाचे मंजूरी आदेश क्रं.८-१६०३०/७९/२०२५, NAM दिनांक ३१.१२.२०२५
- २) वित्त विभाग, शासन परिपत्रक क्र.अर्थसं-२०२५/प्र.क्र.४४/अर्थ-३ दिनांक ०७.०४.२०२५
- ३) सार्वजनिक आरोग्य विभाग परिपत्रक क्र.निधीवि-२०२५/प्र.क्र.२५/अर्थसंकल्प, दि.१५/०४/२०२५.
- ४) वित्त विभाग, शासन परिपत्रक क्र. पुरक-२०२५/प्र.क.८४/अर्थ-३, दि.०५.०९.२०२६
- ५) संचालक (वित्त व लेखा) यांचा प्रस्ताव क्र.राआसोम/एफएमजी/आयुष (Gen)/१२२३९५-४०९/२०२५-२६, दिनांक ०८/०९/२०२६

प्रस्तावना :-

केंद्र शासनाने राष्ट्रीय आयुष अभियान ही केंद्र पुरस्कृत योजना सप्टेंबर, २०१४ मध्ये सुरु केली आहे. सदर योजनेनुसार देशातील सामान्य जनतेकरीता आयुष आरोग्य सेवा व शिक्षण उपलब्ध करणे, आयुर्वेदीक, होमिओपॅथीक व युनानी औषधांच्या दर्जामध्ये वाढ करणे व सातत्यपूर्ण गुणात्मक औषधी वनस्पती पुरवठा इ. घटकांचा समावेश करण्यात आला आहे. त्याकरीता आवश्यक निधीचे संपुर्ण वितरण करणे गरजेचे आहे. केंद्र शासनाच्या सुचनेनुसार राष्ट्रीय आयुष अभियानास प्राप्त होणारे अनुदान राज्य शासनाकडे जमा होऊन कोषागारामार्फत अनुदानाचे वितरण होत आहे. केंद्र शासनाने सन २०२५-२६ या आर्थिक वर्षासाठी वाचा क्रं.(१) अन्वये SNA SPARSH प्रणालीद्वारे Mother Sanction स्वरूपात रु.३२०८.६९८६० लक्ष अनुदान मंजूर केले आहे. प्रस्तुत प्रकरणी केंद्र व राज्य हिश्यापोटी सन २०२५-२६ मध्ये अर्थसंकल्पीत व उपलब्ध तरतुदीचे विवरणपत्र खालील प्रमाणे आहे:-

सर्वसाधारण घटक (Gen.)		केंद्र		(रुपये लाखात)	
अ.क्र.	तपशील	२२१०G१३५	२२१०G१३५	२२१०G१४४	२२१०G१४४
		३१	३५	३१	३५
१	सन २०२५-२६करीता अर्थसंकल्पीय अंदाज	४६००.८८	०.००	१९८०.००	०.००
२	पावसाळी अधिवेशनातील पुरवणी मागणी	०.००	०.०१	०.००	०.०१
A	एकूण अर्थसंकल्पीय तरतूद	४६००.८८	०.०१	१९८०.००	०.०१
	शासन निर्णय निर्गमित				
१	शासन निर्णय क्रमांक: बियुडी-३२२५ /प्र.क्र.२८२/ एनएचएम (संगणक क्र.११३९९२२) दि.१७ जुलै २०२५	०.००	०.००	८७.४३	०.००
B	एकूण वितरीत अनुदान	०.००	०.००	८७.४३	०.००
C	उपलब्ध तरतूद एकूण (A-B)	४६००.८८	०.०१	१८९२.५७	०.०१
D	उपलब्ध तरतूदीतून वितरीत करावयाची रक्कम	१२७५.१४९४७	००	८५०.०९९६४	००

उपरोक्त विवरणपत्रात नमुद केल्यानुसार राष्ट्रीय आयुष अभियाना अंतर्गत सन २०२५-२६ या आर्थिक वर्षात सर्वसाधारण वर्गवारीसाठी केंद्र हिस्सा ६०% रु.१२७४.१४९४७ लक्ष व समरूप राज्य हिस्सा ४०% रु.८५०.०९९६४ लक्ष इतका निधी राज्य आयुष सोसायटीस SNA SPARSH प्रणालीद्वारे उपलब्ध करून देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

राष्ट्रीय आयुष अभियाना अंतर्गत सन २०२५-२६ या आर्थिक वर्षासाठी सर्वसाधारण वर्गवारी (General) साठी केंद्र हिस्सा ६०% केंद्र हिस्सा २२१०G१३५ या लेखाशिर्षाखाली बाब ३१ अंतर्गत उपलब्ध निधी रु.४६००.८८ लक्ष मधून रु.१२७५.१४९४७ लक्ष तसेच ४०% राज्य हिस्सा वितरीत करण्याकरिता २२१०G१४४ या लेखाशिर्षाखाली बाब ३१ अंतर्गत उपलब्ध निधी रु.१८९२.५७ लक्ष मधून रु.८५०.०९९६४ लक्ष इतका निधी राज्य आयुष सोसायटीस SNA SPARSH प्रणालीद्वारे उपलब्ध करून देण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

०२. सदरचा खर्च केंद्र लेखाशिर्ष २२१०G१३५ व राज्य लेखाशिर्ष २२१०G१४४ अंतर्गत सन २०२५-२६ च्या मंजूर अनुदानातून भागविण्यात यावा व त्या लेखाशिर्षाखाली खर्ची दाखविण्यात यावा.

०३. उपरोक्त अनुदानासाठी प्रशासकीय अधिकारी, आरोग्य सेवा आयुक्तालय, मुंबई यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. त्यांनी याबाबतचे देयक कोषागारात सादर

करुन विहित केलेल्या बाबींवर खर्च करण्यासाठी सदर रक्कम आयुक्त, आरोग्य सेवा तथा अभियान संचालक, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, राज्य आयुष सोसायटी यांच्याकडे सूपुर्द करावी. यासाठी सहसंचालक (अ. व प्र.), आरोग्य सेवा, मुंबई यांना “नियंत्रण अधिकारी” म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

०४. सदर प्रस्तावावरील खर्च खालील प्रमाणे नमुद लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा व तो सन २०२५-२६ साठी मंजुर करण्यात आलेल्या उपलब्ध तरतुदीतुन भागविण्यात यावा.

अ. क्र	तपशिल	केंद्र/राज्य हिस्सा (रुपयात)		
		लेखाशिर्ष	अर्थसंकल्पीय अंदाज सन २०२५-२६	मागणी रक्कम (केंद्र व राज्य हिस्सा ६०% / ४०%)
१	आर-१ २२१० वैद्यकीय सेवा व सार्वजनिक आरोग्य, २०० इतर पद्धती (०१) राष्ट्रीय आयुष अभियान (केंद्र पुरस्कृत योजना) (०१)(०१) राष्ट्रीय आयुष अभियान (केंद्र हिस्सा ६० टक्के) (कार्यक्रम) ३१, सहायक अनुदाने (वेतनेतर)	२२१०G१३५	४६,००,८८,०००.००	९२,७५,१४,९४७.००
२	आर-१ २२१० वैद्यकीय सेवा व सार्वजनिक आरोग्य, २०० इतर पद्धती (०१) राष्ट्रीय आयुष अभियान (केंद्र पुरस्कृत योजना) (०१) (०२) राष्ट्रीय आयुष अभियान (राज्य हिस्सा ४० टक्के) (कार्यक्रम) ३१, सहायक अनुदाने (वेतनेतर)	२२१०G१४४	९९,८०,००,०००.००	८,५०,०९,९६४.००

०५. वित्त विभागाच्या दिनांक ०७ एप्रिल, २०२५ व १४ जुलै, २०२५ च्या शासन परिपत्रका सोबत जोडलेल्या परिशिष्टातील अनु.क्र.९ मधील मुद्दा क्र.१ ते १० मधील अटी व शर्तीची पूर्तता केली असल्याचे कार्यक्रम प्रमुख / संचालक (वित्त व लेखा), राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई यांनी शासनास कळविले असून त्याबाबतचे प्रमाणपत्र सादर केले आहे. त्यामुळे सदरहू प्रकरणी वित्त विभागाच्या दिनांक ०७ एप्रिल, २०२५ व १४ जुलै, २०२५ च्या शासन परिपत्रकाच्या परिशिष्टातील मुद्दा क्र. १ ते १० मधील अटींची पूर्तता झाली असल्याचे प्रमाणित करण्यात येत आहे.

०६. यापुर्वी वितरीत केलेल्या निधीच्या अनुषंगाने राज्य आयुष सोसायटीच्या लेखा परिक्षणामध्ये कोणतेही गंभीर आक्षेप नसल्याचे राज्य आरोग्य सोसायटीने प्रमाणित केलेले आहे.

०७. सदर प्रस्तावावरील वितरीत करण्यात येणारा निधी पुरवठादाराच्या/लाभार्थ्याच्या खात्यात थेट जमा होणार आहे.

०८. सदर कार्यक्रमांच्या संबंधित लेखाशिर्षाखाली एक वर्ष जूने संक्षिप्त देयक प्रलंबित नाही. शासनाच्या धोरणानुसार सदर प्रस्तावावरील निधी राज्य आयुष सोसायटीच्या स्वतंत्र बँक खात्यात जमा करून खर्च करण्यात येत असल्याचे त्याचप्रमाणे वित्त विभागाच्या दिनांक ०७ एप्रिल, २०२५ व १४ जुलै, २०२५ च्या शासन निर्णयातील संबंधित असलेल्या सर्व तरतुदीचे /अटी व शर्तीचे पालन करून त्या संदर्भात आवश्यक ते प्रमाणपत्र सादर करणे अथवा आवश्यक त्या बाबीं स्वतंत्रपणे प्रमाणित करणे राज्य आरोग्य सोसायटीस अथवा सदरहून निधी ज्या यंत्रणेमार्फत खर्च करण्यात येणार त्या कार्यक्रम प्रमुखास बंधनकारक राहील.

महाराष्ट्र शासन वित्त विभाग शासन निर्णय क्र. मुंविनि-२०२२/प्र.क्र.२७/२०२२/विनियम, दिनांक १२.०१.२०२३ मधील नमूद अटी व शर्तीच्या अधिन राहून निधी वितरण करण्यात येत आहे.

०९. सदर कार्यक्रमाचा निधी SNA SPARSH प्रणालीद्वारे RBI च्या E-KUBER मार्फत वितरीत करावयाचा असल्याने सदरचे अनुदान बिनशर्त आहे.

१०. प्रस्तुत शासन निर्णय वित्त विभाग शासन परिपत्रक दिनांक.०७.०४.२०२५, १४.०७.२०२५ व दि.०५.०१.२०२६ रोजीच्या परिपत्रकातील तरतूदींच्या अनुषंगाने निर्गमित करण्यात येत आहे.

११. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०२६०११९१६५५१९१६१७ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षात्कृत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(अनिल वि सावरे)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र- १, मुंबई/ महाराष्ट्र-२, नागपूर.
२. महालेखापाल, (लेखा परिक्षा), महाराष्ट्र- १, मुंबई/ महाराष्ट्र-२, नागपूर.
३. आयुक्त, आरोग्य सेवा तथा संचालक, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई.
४. संचालक (रुग्णालय), आरोग्य सेवा, आयुक्तालय, मुंबई.
५. संचालक (प्राथमिक), आरोग्य सेवा, पुणे.
६. संचालक (वित्त व लेखा), राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई.
७. सहसंचालक (अर्थ व प्रशासन), आरोग्य सेवा, पुणे .
८. सहाय्यक संचालक (अर्थ व प्रशासन), आरोग्य सेवा, पुणे

९. प्रशासकीय अधिकारी (आहरण व संवितरण अधिकारी), आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई.
१०. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
११. निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई.
१२. नियोजन विभाग,(अर्थसंकल्प/विघयो), मंत्रालय, मुंबई.
१३. वित्त विभाग (व्यय-१४/ अर्थसंकल्प), मंत्रालय, मुंबई.
१४. अवर सचिव, (अर्थसंकल्प व लेखा), सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई .
१५. निवडनस्ती (एनएचएम)